

Zaanse sportvisie 2020-2040

Een leven lang plezier beleven aan sport!

www.zaanstad.nl

ZNSTD

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Maatschappelijke waarde van sport als uitgangspunt	3
Leeswijzer	4
Aanpak	4
1 Sport in Zaanstad	5
1.1 Hoe Zaanstad sport	5
1.2 De Zaanse opgaven op basis van de Omgevingsvisie en de relatie met sport	6
1.2.1 Verstedelijking	6
1.2.2 Duurzaamheid	6
1.2.3 Veiligheid	7
1.2.4 Economie	7
1.2.5 Kansengelijkheid	7
1.2.6 Gezondheid	8
2 Visie en missie	9
2.1 Visie	9
2.2 Missie	11
3 Strategie	11
3.1 De Zaanse sportomgeving versterken	12
3.2 Van landelijke uitdagingen naar vier Zaanse pijlers voor het sportbeleid	12
4 De Zaanse pijlers onder de sport	15
4.1 Pijler 1: Ruimte om te sporten en bewegen	15
4.2 Pijler 2: Sportstimulering	16
4.3 Pijler 3: Sportbranche	20
4.4 Pijler 4: Topsport	21
5 Aan de slag	23
5.1 Van visie naar uitvoeringsprogramma	23
5.1.1 Het eerste uitvoeringsprogramma	23
5.1.2 Lokaal sportakkoord	23
5.2 Rolverdeling Zaanse sport	24
5.3 Organisatorische en financiële randvoorwaarden	24
6 Bijlagen	26
6.1 Bijlage 1 Deelnemers stuur-, visie- en projectgroep “Visie Sport & Bewegen”	26
6.2 Bijlage 2 Estafettegesprekken belemmeringen en kansen	27
6.3 Bijlage 3 KISS rapportage Zaanstad	27
6.4 Bijlage 4 Concept rapport sportdeelname Zaanstad	27
6.5 Bijlage 5 Belemmeringen om te sporten	28
6.6 Bijlage 6 jongeren	29

Leeswijzer

Een visie die start vanuit de bijdrage die sport kan leveren aan de ontwikkeling van de stad, start uiteraard met een schets van de ontwikkelingen.

In hoofdstuk 1 schetsen we de stand van zaken en de uitdagingen waar we in Zaanstad voor staan. Enerzijds betreft dit de stand van zaken in de ontwikkeling van de sport zelf. Ook sport is immers onderhevig aan trends en ontwikkelingen en kent een aantal opgaven en uitdagingen die van invloed zijn op de toekomstbestendigheid van de sport. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van het informeel sporten. Anderzijds beschrijven we ook de context in Zaanstad: welke ontwikkelingen en opgaven zien we in de stad en hoe is sport daarmee verbonden? De ontwikkelingen in sport en maatschappij zijn onlosmakelijk aan elkaar verbonden en zullen in de visie op sport moeten samenkomen.

In hoofdstuk 2 beschrijven we de visie op sport. Hoe ziet sporten er in het Zaanstad van 2040 uit? Welke betekenis heeft sport voor de ontwikkeling van de stad, en wat is ervoor nodig om sport tot zijn recht te laten komen? Denk bijvoorbeeld aan het beter ontsluiten van de huidige sportinfrastructuur, het faciliteren van sportieve en beweegvriendelijke openbare ruimte, gecombineerd met andere functies zoals ontmoeting, verkoeling bij hittestress, cultuur en mobiliteit. In dit hoofdstuk verwoorden we ook de missie, die gemeente en partners voor zichzelf zien weggelegd om de toekomstvisie werkelijkheid te maken.

In hoofdstuk 3 schetsen we de strategie en formuleren we de nieuwe speerpunten en keuzes die we in Zaanstad maken. Dit resulteert in vier pijlers, waarop het toekomstige sportbeleid stoelt: sportstimulering, ruimte om te sporten, vitale sportaanbieders en topsport. Deze pijlers worden in de opvolgende hoofdstukken uitgewerkt naar actielijnen voor de komende jaren.

In het laatste hoofdstuk schetsen we het vervolg: hoe gaan gemeente en partners samen werken aan de verwezenlijking van de visie. Een Zaanse sportakkoord zal hierin de motor zijn.

Aanpak

De visie is tot stand gekomen in samenspraak met diverse (sport)partners in de gemeente. Zij hebben actief input geleverd. De volgende stap is om dit samen verder vorm te geven en te concretiseren. Zo kan op lokaal niveau de inzet, budgetten en energie gefocust worden op de gedeelde ambities waarbij nieuwe samenwerkingsverbanden ontstaan.

Om het interactieve proces van beleidsvorming vorm te geven is gewerkt met

- een stuurgroep, een visiegroep en een interne projectgroep (overzicht in bijlage 1). De gezamenlijk kick off vond plaats in juni 2019, uiteraard in een actieve vorm. Door middel van een inspannende clinic beachvolleybal op het tijdelijke veld op de Rozengracht. Zo heeft beleidsvorming niet alleen plaatsgevonden door te praten, maar ook door middel van actieve beleving en samenwerking, wat een meerwaarde is gebleken is de kwaliteit van het proces
- Het voeren van 'estafettegesprekken' in de stad, waarbij letterlijk het stokje van de ene gesprekspartner werd doorgegeven aan de ander. Hierdoor werd dit proces gestuurd door de stad zelf en zijn we in gesprek gekomen met nieuwe nog onbekende stakeholders vanuit de sport. (toegevoegd als bijlage 2).
- Een onderzoek naar kwalitatieve en kwantitatieve data door NOC/NSF en het Mulier Instituut (toegevoegd als bijlage 3 en 4).
- Nadere toelichting door de cliëntparticipatie groepen over de uitkomsten van het Mulier onderzoek naar belemmeringen om te sporten. (toegevoegd als bijlage 5).
- Nadere toelichting door leerlingen PO en VO over sportdeelname onder jongeren (toegevoegd als bijlage 6).

1 Sport in Zaanstad

Om een visie te kunnen maken over een wenselijke situatie in de toekomst, is eerst inzicht nodig in de huidige situatie. Hoe ziet de huidige Zaanse sportinfrastructuur eruit, hoe wordt daar gebruik van gemaakt en waar liggen kansen en uitdagingen?

Daarnaast is het belangrijk om de context te verkennen waar de sport onderdeel van uit maakt, nu maar vooral in de toekomst. Daarvoor baseren we ons op de toekomstverkenning van Zaanstad in het kader van de Omgevingsvisie en de zes belangrijkste opgaven die hieruit voortkomen.

1.1 Hoe Zaanstad sport

De *sport infrastructuur* heeft een 'harde' en een zachte' kant. De 'harde kant' zijn de voorzieningen. Deze bestaan niet alleen uit de sportvelden, zwembaden, sporthallen en clubhuizen, maar het omvat ook om het stadspark en het trapveldje in de wijk. Naast deze 'hardware' kent de sportinfrastructuur ook een 'software', dit zijn bijvoorbeeld de wedstrijdprogramma's van de sportbonden, trainingen van de verenigingen, de vele vrijwilligers die actief zijn en sportstimuleringsactiviteiten op scholen en in de wijk. Overal waar gesport en bewogen wordt dus.

Om een realistisch beeld van de sportinfrastructuur in Zaanstad te hebben, is een data-onderzoek uitgevoerd door het Mulier-Instituut, en is data verzameld door het NOC/NSF. (bijlage 3 en 4). Deze kwantitatieve en kwalitatieve data biedt inzicht in het huidige functioneren van de sportinfrastructuur en de (toekomstige) behoefte van de stad.

Een aantal opvallende aspecten zijn bepalend voor de verdere richting van de visie:

- Er is sprake van een verschuiving van het gebruik van het Zaanse sportaanbod: volwassen sporters maken gebruik van een gevarieerd sportaanbod bij onder andere sportverenigingen (30%) commerciële aanbieders (28%) of ongeorganiseerd op eigen gelegenheid (60%)
- Het aantal sporters dat gebruik maakt van een commercieel sportaanbod groeit, net als het aantal sporters dat ongeorganiseerd sport in de openbare ruimte. Zaanse sporters kunnen kiezen uit een breder aanbod
- Het aantal leden bij een sportvereniging neemt af terwijl het aanbod stabiel blijft
- De gemeente richt zich van oudsher op de behoefte van de verenigingssporter. De commerciële sport is nauwelijks vertegenwoordigd en de sporters die gebruik maken van de openbare ruimte zijn in het geheel niet georganiseerd
- De grootste uitgavenpost van de gemeente wordt besteed aan sportaccommodaties die voornamelijk gebruikt worden door de verenigingssport en onderwijs
- De betaalbaarheid van het model van de klassieke sportverenigingen staan onder druk vanwege minder leden en vrijwilligers
- De openbare ruimte wordt het meest gebruikt om te sporten terwijl de uitgaven hieraan relatief laag zijn
- Duursport en fitness zijn de meest beoefende sporten in Zaanstad
- 24% van de Zaanse inwoners sport nooit
- Bij een lager opleidingsniveau is een lagere sportdeelname zichtbaar dan bij een hoger opleidingsniveau
- De grootste groep mensen die niet sporten zijn mensen met een lage sociaaleconomische status
- In de wijken met een lage sociaal economische status, zijn er significant minder mensen lid van een sportvereniging
- Sportdeelname onder jongeren vanaf 14 jaar neemt af
- De uitgaven aan sport per inwoner van Zaanstad zijn in 2018 59 euro. Landelijk zijn de uitgaven in 2018 60 euro per inwoner met de volgende uitsplitsing:
 - Aan sportbeleid en activering wordt 8 euro per inwoner van Zaanstad besteed. Landelijk gaat het om 14,50 euro per inwoner.
 - Aan sportaccommodaties wordt 51 euro per inwoner van Zaanstad besteed en landelijk 46 euro per inwoner.
 - Aan openbaar groen en (openlucht)recreatie wordt 67 euro per inwoner van Zaanstad besteed. Landelijk is dat 80 euro per inwoner.
- De gemeentelijke uitgaven aan sportbeleid en sportactivering en de openbare ruimte zijn relatief laag,

Dit zeggen Zaanse sportverenigingen:

Voor ons als verenigingen roept dit vraagtekens op, is het onderzoek wel representatief, zijn de details wel correct? Maar wanneer we ons richten op het algemene beeld dat het geeft, dan moeten we als verenigingen toch echt gaan nadenken wat er nodig is om aantrekkelijk te blijven voor onze huidige leden, en hoe ons aanbod ook kan inspelen op de behoeften van leden in de toekomst.

1.2 De Zaanse opgaven op basis van de Omgevingsvisie en de relatie met sport

We kunnen sport niet los zien van de totale omgeving. We willen sport in verbinding zien met de ruimtelijke, sociale en economische opgaven die spelen in deze omgeving.

Deze omgeving verandert in rap tempo. Momenteel loopt er een intensief traject vanuit de Omgevingsvisie waarin de toekomst van Zaanstad wordt verkend. De Omgevingsvisie biedt voor alle toekomstige ontwikkelingen de kaders en heeft betrekking op alle onderdelen van de fysieke leefomgeving: ruimte, water, milieu, bodem, landschap, verkeer, vervoer, infrastructuur en cultureel erfgoed. Een stap in dit traject is het in kaart brengen van de uitdagingen waar Zaanstad in de toekomst voor staat. Deze uitdagingen zijn (in concept) samengevat in zes belangrijke opgaven.

Uit een nadere verkenning van deze opgaven, blijkt dat de sport al deze opgaven raakt. De relatie is wederkerig, want sport heeft de potentie om bij te kunnen dragen aan de opgaven van de stad, maar de opgaven hebben tevens een impact op de sportvoorzieningen en het gebruik daarvan. Daarom vullen we in dit hoofdstuk aan met de relevante raakvlakken vanuit de omgevingsvisie. Het inzicht hieruit vormt bepalende input en onderbouwing voor de keuzes in de visie.

1.2.1 Verstedelijking

Zaanstad zal met maar liefst 50.000 mensen groeien naar een stad van 200.000 inwoners. De typisch Zaanse identiteit willen we ook in de toekomst graag behouden en is ook een kans om het Zaanstad van de toekomst op geheel eigen wijze vorm te geven.

Groei betekent een groter beslag op de beschikbare ruimte – zowel boven als onder de grond –, maar ook op voorzieningen en bestaande verkeersverbindingen. Het is daarom belangrijk om de bestaande woningen en voorzieningen te verbeteren en tegelijkertijd nieuwe toe te voegen die de stad voor bestaande bewoners aantrekkelijker maken en aansluiten bij de wensen van de bewoners van de toekomst.

Relatie met sport

Meer inwoners vraagt om voldoende capaciteit van kwalitatieve sportvoorzieningen. Maar ook om het gebruik van de voorzieningen te optimaliseren en beter te ontsluiten voor meervoudig gebruik. Het heeft tevens een relatie met bereikbaarheid, verdeling en ontsluiting van de voorzieningen, rekening houdend met bijvoorbeeld de Zaanse lintbebouwing.

Sportvoorzieningen zijn naast binnen- en buitensportaccommodaties, ook plekken in de openbare ruimte. Daarbij maken (duur)sporters actief gebruik van de verkeersinfrastructuur. Verder zijn sport en kwalitatief groen met elkaar verbonden.

1.2.2 Duurzaamheid

Dit actuele thema vraagt ook in Zaanstad alle aandacht. Dat begint bij de energietransitie naar duurzame brandstof in alle sectoren van de samenleving. Daarmee zijn we er nog niet. Ook in onze productie liggen kansen als we afval weten te gebruiken als grondstof en daarmee de economie circulair maken. In de inrichting van de stad moeten we nadenken over risico's die het veranderende klimaat met zich meebrengt, zoals hitte en extreme regenval. En natuurlijk pakken we vaker de fiets of het openbaar vervoer dan de auto.

Relatie met sport

Sportaccommodaties hebben vaak een hoog energiegebruik wat teruggebracht kan worden en bieden ruimte voor energiezuinige oplossingen. De Zaanse sportparken zijn tevens de plekken met een groene functie waar de bomen voor CO₂ opname zorgen. En veel Zaanse inwoners met een actieve leefstijl gebruiken de fiets als vervoermiddel, niet alleen om aan hun beweegbehoefte te voldoen, maar ook omdat dit vaak het snelst en meest efficiënt is.

1.2.3 Veiligheid

Een veilig Zaanstad behelst heel veel aspecten. Van bescherming tegen gevaarlijke stoffen, voorkomen van wateroverlast en brandveiligheid tot het zo veilig mogelijk inrichten van onze wegen. Veiligheid heeft ook een sociaal aspect. Voelen mensen zich veilig op straat, dan kunnen ze meedoen. Dat gevoel kan groter worden door een effectieve bestrijding van criminaliteit, maar ook door te zorgen voor open wijken waarin weinig verborgen gaat en mensen elkaar kennen en ontmoeten in de openbare ruimte.

Relatie met sport

Dit beslaat het veilig kunnen sporten en bijvoorbeeld de inzet om ongewenst gedrag in de sport te voorkomen, maar gaat ook om fysieke maatregelen zodat sporters veilig kunnen sporten. Het gaat echter ook over de zwemvaardigheid in de waterrijke Zaanse omgeving, en hoe sport preventief ingezet kan worden tegen criminaliteit.

1.2.4 Economie

De economie groeit maar niet iedereen profiteert hiervan. De schade die groei veroorzaakt kan niet eindeloos doorgaan. Dat betekent dat we anders moeten leven en produceren. Zaanstad kent vooral veel traditionele industrie die samen gaat met een vooral praktisch opgeleide beroepsbevolking. Er liggen kansen voor andere typen bedrijven, bijvoorbeeld in het toerisme en de kennisindustrie. Meer variatie maakt de economie sterker. De arbeidsmarkt vraagt om diversiteit in opleiding en ervaring. In tegenstelling tot veel andere steden kent Zaanstad nog een groei in de beroepsbevolking. Dat biedt kansen, mits we investeren in goed onderwijs en in een leven lang te leren. Ook zullen we in onze florerende regio voldoende ruimte moeten creëren voor nieuwkomers uit binnen- en buitenland. Dat is geen doel op zich, maar heel hard nodig om de voorziene krimp van de beroepsbevolking te compenseren.

Relatie met sport

De sportsector draagt als markt bij aan de Zaanse economie, maar op basis van het Human Capital Mode (Bailey) leidt vaak sporten en bewegen gemiddeld tot een hoger salaris. Een mogelijke verklaring is dat bewegen leidt tot het verwerven van allerlei waarden die mensen uiteindelijk verantwoordelijker, competitiever en productiever maken en hiermee een hoger arbeidspotentieel. Daarbij kan sport behulpzaam zijn in de marketingstrategie van een aantrekkelijk vestigingsklimaat en kunnen sportvoorzieningen als katalysator voor gebiedsontwikkeling. En tenslotte biedt sport als onderwijsrichting ook kansen in beroepskeuzes, zoals de onlangs gevestigde opleiding Sport en bewegen van het Regio College (ROC) in topsportcentrum De Koog.

1.2.5 Kansengelijkheid

Ondanks dat Zaanstad in verhouding tot andere steden redelijk gemengde wijken heeft, is er ook hier steeds meer sprake van segmentatie en kansenongelijkheid, een verschil tussen wel en niet kunnen en mogen meedoen.

In toenemende mate wordt ook het verschil tussen oude Zaanse bewoners en nieuwe instroom zichtbaar. Mensen met een verschillende achtergrond, in bijvoorbeeld opleidingsniveau, inkomen, leefstijl of cultuur komen elkaar steeds minder op vanzelfsprekende plekken tegen. Denk aan de werkplek, de bus, het park of de buurtwinkel.

Relatie met sport

Sport als middel, en als plek waar men elkaar ontmoet.

Aan de Zaanse sportinfrastructuur kan de functie van samen komen en elkaar ontmoeten worden toegevoegd. En er ligt een uitdaging om in te spelen op de veranderende sportvoorkeuren in wijken en buurten. Sportdeelname voegt in wijken en buurten maatschappelijke waarde toe, waarbij niet de verschillen tussen inwoners centraal staat, maar de verbindende kracht tussen bevolkingsgroepen dient voorop te staan. Sport kan hier een rol in spelen.

1.2.6 Gezondheid

Een gezonde stad is een stad met gezonde lucht, gezond water en een goede bodemkwaliteit. Een stad zonder geur- en geluidsoverlast, die bestand is tegen extreme uitspattingen van het klimaat, zoals hitte en regenval. Maar daarmee zijn we er nog niet. We worden steeds ouder. We zitten steeds meer en bewegen minder. Een gezonde stad is ook een stad die mensen ondersteunt om gezond te leven. Dat kan bijvoorbeeld door goede fiets- en wandelpaden en openbaar groen, waar mensen kunnen bewegen en elkaar ontmoeten.

Een gezonde stad is vooral ook een stad waar mensen voor elkaar zorgen, waar ze zich veilig voelen, waar sociale verbanden gekoesterd worden en ouderen niet vereenzamen.

Relatie met sport

De gemeente Zaanstad spant zich, samen met vele andere partners in de gemeente, in om voor alle burgers de keuze voor een gezonde leefstijl goed mogelijk te maken. Sport en bewegen maakt hier een belangrijk onderdeel van uit. Positieve gezondheid! Maar buitensporten zijn ook steeds vaker onderhevig aan uitspattingen van het klimaat, waar rekening mee gehouden moet worden. Uiteraard is het van belang dat inwoners van jongs af aan in beweging zijn, en volgens de rapportage van het Mulier Instituut wijkt de gemeente Zaanstad hier negatief af ten opzichte van de rest van de regio. Maar nu de helft van de volwassen inwoners (net als in de rest van Nederland) ouder is dan 50 jaar, is het van belang hier in de sportbranche op in te spelen.

2 Visie en missie

De visie schetst de gewenste toekomst van de sport in Zaanstad. De betekenis van sport gaat daarin verder dan gezondheidswinst. Plezier is een belangrijke kernwaarde: de winst van sport zit niet alleen in het winnen, maar in je samen ontwikkelen. Hierin zit de maatschappelijke winst, die bijdraagt aan de opgaven van Zaanstad. Dit vraagt wel om een positieve leeromgeving, waarin iedere sporter zich kan ontwikkelen. Het bieden van zo'n omgeving is de missie waaraan sportpartners zich verbinden.

2.1 Visie

De Zaanstreek is herkenbaar, uniek en heeft een sterk eigen karakter. Zaanstad is van oudsher een gebied met een sterk ontwikkelde handelsgeest en winnaarsmentaliteit. Op het gebied van sport excelleert Zaanstad al sinds jaar en dag in meerdere takken van sport op het allerhoogste niveau. Zaanstad heeft een sterk verenigingsleven waarin de relatie tussen top- en breedtesport als vanzelfsprekend functioneert. Aansprekende sportprestaties maken Zaankantern trots en inspireren tot actief sporten. Daarbij is Zaanstad met de Dam tot Dam als finishlocatie trots gastheer van één van de grootste internationale sportevenementen en heeft AZ haar trainingscomplex hier gevestigd.

In Zaanstad heeft *presteren* niet alleen de betekenis winnen, maar richt zich ook op leren jezelf te verbeteren en hier plezier aan beleven.

Sport heeft veel te bieden. Vanwege de positieve waarden van sport hebben we er als samenleving baat bij dat mensen aan sport doen. Er is sprake van een toenemende wetenschappelijke onderbouwing van de maatschappelijke meeropbrengsten van zowel top- als breedtesport, iedere euro die je investeert in sport betaalt zich terug. De eerste onderzoeken wijzen uit dat de sporter zelf het meest profiteert. Verder landen de baten op het gebied van gezondheid, sociaal (inclusief welzijn/geluk) en arbeid. Sport is daarom een effectief middel om de Zaanse inwoners meer te laten bewegen en te laten meedoen in de maatschappij. Investeren in sport betaalt zich dus op andere terreinen uit. Door de positieve waarden en baten van sport te verbinden aan de Zaanse opgaven biedt het sportdomein een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van Zaanstad.

Sportbeoefening is in principe een vrije keuze. Of mensen wel of niet sporten is in principe aan de inwoner zelf. Het is echter nog lang niet voor iedereen vanzelfsprekend om sport en bewegen deel uit te laten maken van hun leven. En de wijze waarop mensen sporten is ook niet meer zoals dat tot voor kort gebruikelijk was. Dit wordt onderschreven door de beschikbare data over ledenaantallen en sportdeelname (bijlage 3). Sportondernemers spelen in op deze motieven en dragen er aan bij dat inwoners gaan sporten en bewegen en zich verbinden rondom een bepaalde sport of leefstijl. En de ongeorganiseerde sporter verbindt zich vaak via beweegapps en maken zo deel uit van een onderlinge groep sporters die zich binnen en buiten de gemeentegrenzen bevinden.

In Zaanstad vinden we het belangrijk dat iedere Zaankanter kan leren en ervaren dat sport plezier oplevert en je uitdaagt samen met anderen het beste uit jezelf te halen. Alle Zaankantern worden gestimuleerd om te sporten en te bewegen. Dit doen we op de volgende manieren:

- In een stad die groeit, creëren we een aantrekkelijke en gezonde leefomgeving. Ruimte voor sport draagt hier aan bij, voor zowel bewoners, bezoekers als investeerders. Maar de ruimte is schaars daarom is meervoudig ruimtegebruik noodzakelijk en zoeken we naar creatieve oplossingen. We zorgen voor een inrichting van de openbare ruimte die mensen prikkelt en stimuleert om meer naar buiten te gaan om te spelen, te sporten en te bewegen. Dit moet in een groeiende stad aan de voorkant van planvorming gebeuren - eenmaal volgebouwde ruimte wordt immers nooit meer ruimte voor sport en bewegen.
- De gemeentelijke sportinfrastructuur dient beter afgestemd te worden op de veranderende sportvoorkeuren van de verschillende lokale gemeenschappen. We investeren in (behoud van) toegankelijke en kwalitatief hoogwaardige (top)sportaccommodaties, sportparken en zwembaden. Daar waar mogelijk vormen we bestaande sportvoorzieningen om zodat ze intensiever gebruikt kunnen worden voor meerdere functies.

- Het aanbod van sport- en beweegactiviteiten nodigt iedereen uit om mee te doen. We denken in de 3 P's vanuit de maatschappelijke visie in wording: aanbod op de juiste Plekken, met een Programma van passende spelvormen, afgestemd op de Personen zodat iedereen kan meedoen. Sportdeelname zien we steeds in relatie tot maatschappelijke waardecreatie. Niet de verschillen tussen individuen, maar de verbindende kracht tussen bevolkingsgroepen staat hierbij voorop.

WAT LEVERT SPORT EN BEWEGEN OP?

- ➔ De maatschappelijke opbrengst van sport en bewegen kan oplopen tot €25.000 - 100.000 per persoon
- die aan de beweegnorm gaat voldoen
 - over de rest van zijn/haar leven.
- ➔ Wie profiteert van deze opbrengsten?
Vooral het individu zelf profiteert natuurlijk, maar de opbrengsten komen bijvoorbeeld ook terecht bij:
- **werkgevers:** minder ziekteverzuim en hogere arbeidsproductiviteit
- **gemeenten:** afgenomen zorgkosten (WMO), minder criminaliteit en meer sociaal kapitaal
- **rijksoverheid:** via inkomstenbelastingen van hogere arbeidsproductiviteit en de sociale effecten
- **verzekerders:** deels afgenomen zorgkosten
- **de maatschappij:** minder criminaliteit, toegenomen sociaal kapitaal, toegenomen leerprestaties en minder schooluitval
- ➔ Wat kan een gemeente met deze kennis?
- nieuwe stakeholders zoeken
 - onderbouwen van (sport en beweeg)beleid
 - verantwoord van investeringen in sport en bewegen
 - anderen overtuigen van de waarde van sport en bewegen

Deze opbrengsten zijn als volgt verdeeld over drie hoofdgroepen van effecten:

5-24 JAAR

Voor de leeftijdsgroep 25 - 54 jaar is er in de opbrengsten weinig verschil. Zie het rapport '[de sociaaleconomische waarde van sport en bewegen](#)'

Op www.allesoversport.nl vind je een uitgebreider artikel over '[De sociaaleconomische waarde van sporten en bewegen](#)'. En een artikel met een [rekentool](#) die laat zien wat dit in jouw gemeente kan betekenen.

Visie

In Zaanstad draagt sport als centraal middelpunt mee aan de kwaliteit van de stad. Iedere Zaankanter kan leren een leven lang plezier aan sport te beleven, en dit leidt tot mentaal en fysiek gezonde inwoners die actief zijn en samen het beste uit zichzelf en elkaar halen.

In Zaanstad worden inwoners en bezoekers gestimuleerd om te sporten en te bewegen door

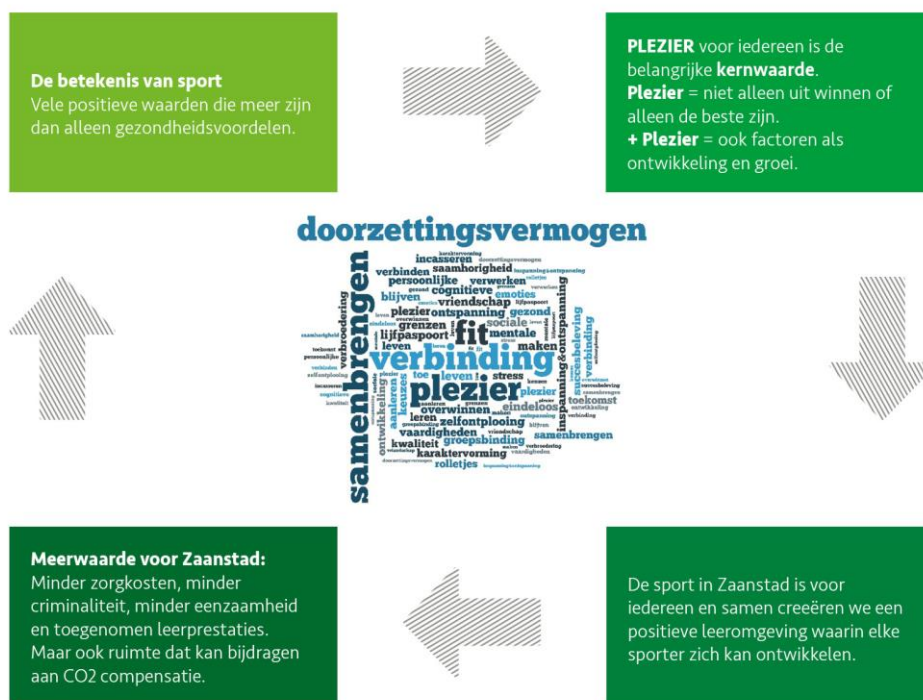
- een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte
- een duurzame en toegankelijke sportinfrastructuur die geschikt is voor multifunctioneel gebruik
- een opgavegericht aanbod van sport- en beweegactiviteiten voor alle Zaankanters
- een functionele ondersteuning van topsporttalenten en aantrekkelijke topsportevenementen.

2.2 Missie

Het verwezenlijken van de visie op sport vraagt de inzet van vele spelers in de stad. De Zaanse sportomgeving kenmerkt zich door een rijk en divers verenigingsleven waarbij vele Zaanse sporters zich vrijwillig inzetten voor hun club of vereniging en brengt inwoners bij elkaar en bevordert de onderlinge samenhang in de Zaanse samenleving. Ook kent Zaanstad ambitieuze (commerciële) sportaanbieders en een groeiende sportbranche die gebruikt maakt van de openbare ruimte. Samenwerking tussen al deze spelers is cruciaal. Ook al ben je in de wedstrijd elkaars concurrent, door met elkaar samen te werken speelt de Zaanse sportbranche effectief in op de voortdurend in beweging zijnde samenleving. Belangrijke kernwaarden zijn openheid, uitnodigend zijn voor iedereen die wil sporten en bewegen, en een ondernemende instelling om kansen te signaleren en te pakken. Een goede samenwerking kan altijd terugvallen op de gezamenlijke missie. De spelers in de Zaanse sportomgeving zetten zich graag in voor een positieve leeromgeving waardoor iedereen in Zaanstad kan ervaren dat sporten en bewegen leuk is.

Missie

De sport in Zaanstad is er voor iedereen. Samen creëren we een positieve leeromgeving waarin elke inwoner zich kan ontwikkelen en plezier kan beleven aan sport en bewegen, zodat ze ook in het dagelijks leven makkelijker meedoen.

3 Strategie

Sport draagt bij aan de kwaliteit van de stad, rekening houdende met de veranderende vraag naar sport- en beweegmogelijkheden in een groeiende stad. De vraag is nu welke strategie

gemeente en stedelijke partijen volgen om deze bijdrage van sport ten volle te benutten. Uitgangspunt hierbij zijn de visie en de missie: Sport in Zaanstad is er voor iedereen en samen creëren we een positieve leeromgeving waarin elke sporter/inwoner zich kan ontwikkelen en plezier kan beleven aan sport en bewegen.

3.1 De Zaanse sportomgeving versterken

Sport kan een bijdrage leveren aan alle maatschappelijke opgaven uit de omgevingsvisie, op vele manieren, als visie en missie werkelijkheid worden. Maar uit de sportfoto uit hoofdstuk 2 blijkt dat de sport zelf voor heel wat uitdagingen staat en dat bestaande structuren onder druk staan. Is de sport er nu voor iedereen? En is de sport toegerust om invulling te kunnen geven aan een positieve leeromgeving? En wat te denken aan de ruimtelijke inrichting van wijken, de organisatie, exploitatie en financiering van de sport- en beweegaanbieders?

Het realiseren van de missie vraagt om actie op diverse randvoorwaardelijke terreinen. Dus om vanuit sport op effectieve wijze te kunnen bijdragen aan de kwaliteit van de stad, is het van belang dat de sport hiertoe in staat is. Dit betekent inzet op het versterken van de sport zelf. De strategie is daarom gericht op het versterken van de Zaanse sportomgeving.

Om de sport te kunnen versterken is inzicht nodig in de uitdagingen waar de sport voor staat en de kansen die hiermee gemoeid zijn. We baseren ons hierbij op lokaal niveau aan de hand input vanuit de Zaanse sportomgeving, de onderzoeksresultaten vanuit het Mulier rapport en hetgeen op landelijk niveau speelt.

Het gaat best goed in Sportend Zaanstad: we hebben een hoge sportdeelname, een unieke verenigingsinfrastructuur, prachtige sportaccommodaties en honderden vrijwilligers die sport en bewegen in Zaanstad mogelijk maken. Hét voorbeeld van een participatiesamenleving! En ook de sportevenementen die we in Zaanstad organiseren en de vele medailles die onze topsporters steeds weer weten te bemachtigen op nationale en internationale wedstrijden geven hier blijk van. Maar er zijn ook zorgen: over de motorische vaardigheid van kinderen, over de lage sportdeelname onder specifieke doelgroepen, de omgangsvormen op en langs het veld, het gebruik en beheer van de buitensportaccommodaties en over de verenigingsinfrastructuur die onder druk staat.

Op landelijk niveau wordt voorspeld dat de klassieke sportvereniging verder onder druk komt te staan doordat leden en vrijwilligers afhaken. Dit zijn signalen die we zeer serieus moeten nemen. Het aandeel Zaankanters van 0 jaar en ouder dat lid is van een sportvereniging was in 2018 23%. Volgens het trendscenario gaat dit dalen: mensen zullen in 2030 minder vaak lid zijn van een sportvereniging. Zaankanters willen dan vooral individueel sporten of in een zelfgeorganiseerde groep. In 2019 sportte al ongeveer twee derde van de sporters alleen of ongeorganiseerd.

De komende jaren zal door vergrijzing, migratie en het toenemende belang van de beleving van sport ook een verschuiving plaatsvinden naar andere typen sport dan die nu populair zijn, vooral naar meer individuele sporten of alternatieven op bestaande sporten. Voorbeelden hiervan zijn hardlopen en bootcampen in zelfgeorganiseerde groepjes, maar ook wandelvoetbal voor ouderen en extreme sporten zoals kitesurfen en klimmen. Dit zet het klassieke verenigingsleven verder onder druk.

Deze trends zijn niet te keren, maar zijn wel ontwikkelingen waar de sport op moet anticiperen, ook op lokaal niveau in Zaanstad. De sport zal zich moeten aanpassen aan de veranderingen in de samenleving, zoals al zo vaak in het verleden is gebeurd. Het versterken van de Zaanse sportomgeving is daarom de kern van de strategie, zodat sport kan blijven bijdragen aan de veranderende maatschappelijke opgaven.

3.2 Van landelijke uitdagingen naar vier Zaanse pijlers voor het sportbeleid

Ook op landelijke niveau wordt nagedacht over versterking van de sport. Hiertoe heeft het Ministerie van VWS het landelijke sportakkoord opgesteld, waarin zes thema's centraal staan (zie kader).

Om na te gaan wat de Zaanse sportomgeving nodig heeft om de toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden, is de inbreng vanuit de vele geraadpleegde stakeholders uit de stad geïnventariseerd en vervolgens geclusterd tot zes thema's met bijbehorende ambities.

Al deze vragen en ambities hebben een directe relatie met de vier speerpunten die in de visie centraal staan en vormen het fundament van de sport. Het resultaat is vier pijlers, die de sport in Zaanstad moeten dragen en de Zaanse inzet voor het versterken van de sport richten. Om de sport te versterken lichten we per pijler toe wat hierin de belangrijkste Zaanse kernwaarden zijn en welke uitdagingen er spelen gekoppeld aan de beoogde doelen. Dit alles vanuit de strategie dat de sport daarmee in staat is om bij te kunnen dragen aan de kwaliteit van de stad.

Pijler	Kernwaarde
Pijler 1 Ruimte om te sporten	- Een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte - Een duurzame en toegankelijke sportinfrastructuur die geschikt is voor multifunctioneel gebruik
Pijler 2 Sportstimulering Pijler 3 Sportbranche	Een opgavegericht aanbod van sport- en beweegactiviteiten voor alle Zaanse inwoners
Pijler 4 Topsport	Een functionele ondersteuning van topsporttalenten en aantrekkelijke topsportevenementen

We baseren ons op het Nationaal Sportakkoord van het Ministerie van VWS:

1) Inclusief sporten & bewegen

Kan iedereen een leven lang plezier beleven aan sporten en bewegen? Is de sport "Inclusief" en is dat ook vanzelfsprekend? Zijn alle belemmeringen vanwege leeftijd, fysieke of mentale gezondheid, etnische achtergrond, seksuele geaardheid of sociale positie weggenomen?

2) Duurzame sportinfrastructuur

Hebben we in Zaanstad een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur, die optimaal benut wordt en ook ruimte biedt aan andere manieren van ontmoeting? Is de exploitatie van sportaccommodaties optimaal, is de openbare ruimte beweegvriendelijk ingericht, is de infrastructuur toegerust aan alle inwoners die hier wandelen, hardlopen en fietsen hiervoor de ruimte te bieden. Is er in de groeiende stad straks nog voldoende ruimte om te sporten? En zijn de sportaccommodaties duurzaam?

3) Vitale sport- en beweegaanbieders

Zijn alle aanbieders van sport en bewegen in Zaanstad toekomstbestendig? Sluit het aanbod voldoende aan op de veranderende vraag? Werken zij adequaat samen om zo veel mogelijk inwoners letterlijk in beweging te krijgen. Is het aanbod bij zo veel mogelijk inwoners bekend en kunnen zij zich zo organiseren dat zij hun bestaansrecht behouden? domein.

4. Positieve sportcultuur

Kan er overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos in Zaanstad gesport worden? Is er voldoende aandacht en bewustwording om misstanden te voorkomen en de ondergrens te bewaken bij bestuurders, sportclubs, trainers, sporters, ouders en verzorgers? Is de sportomgeving ook daadwerkelijk een omgeving waarin voor iedereen dezelfde randvoorwaarden aanwezig zijn om te leren en plezier aan sport te beleven?

5. Vaardig in bewegen

Voldoen alle Zaanse kinderen aan de beweegrichtlijnen? Kan de Zaanse sportomgeving bijdragen om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen de komende jaren naar boven toe om te buigen?

6. Topsport inspireert

Is het mogelijk om je in Zaanstad te kunnen ontwikkelen als toptalent? Vormen topsportprestaties, topsportevenementen en topsporters in Zaanstad een cruciale inspiratie voor de sport? En hebben ze een sterke inspirerende en verbindende kracht in de Zaanse samenleving? En vormen ze een aantrekkingskracht voor Zaanstad als aantrekkelijk vestigingsklimaat?

4 De Zaanse pijlers onder de sport

Het versterken van de Zaanse sportomgeving is de kern van de strategie onder het Zaanse sportbeleid. De strategie rust op vier pijlers. Per pijler wordt in dit hoofdstuk aangegeven op welke manier wordt bijgedragen aan de opgaven van de stad, op welke ontwikkelingen wordt ingespeeld en hoe de pijler kan worden ingevuld. De pijlers geven de oplossingsrichtingen voor de toekomst tot 2040.

4.1 Pijler 1: Ruimte om te sporten en bewegen

Er wordt flink gesport in Zaanstad: van korfbal tot karate, van wielrennen tot waterpolo, van bootcamp tot beachvolleybal: In Zaanstad kan dit omdat we beschikken over een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur. Het gaat hierbij niet alleen om de sportvelden, zwembaden, sporthallen en gymzalen, maar ook om het (stads)park en het trapveldje in de wijk, routes en sportieve plekken in de openbare ruimte. Zelfs het vele water biedt sportieve mogelijkheden.

Wanneer dragen we bij aan de kwaliteit van de stad?

Wanneer we een beweegvriendelijke inrichting van de openbare ruimte hebben en een duurzaam toegankelijke sportinfrastructuur die geschikt is voor multifunctioneel gebruik. Dit zorgt er voor dat je in Zaanstad letterlijk om de hoek kunt sporten en bewegen. Sportende inwoners zijn straks een gebruikelijk beeld in het openbare leven. In het bijzonder onze parken en sportparken kunnen nog veel beter worden benut en ingericht om in de moderne sportbehoefte van de Zaanse bewoners te voorzien. In Zaanstad wordt straks op allerlei verschillende manieren gebruik gemaakt van de beschikbare ruimte voor sport en beweegmogelijkheden. Dit verhoogt niet alleen de sportparticipatie, maar draagt tevens bij aan ontmoeting en onderling contact. Daar liggen kansen!

Waar spelen we op in?

- Sport is steeds minder aan tijd of plaats gebonden. Mensen plannen hun sport en beweegactiviteiten op het moment dat het hen het best uitkomt en gebruiken daarvoor steeds vaker de beschikbare ruimte in de eigen woonbuurt, bij of op weg naar het werk of school. Sportscholen en fitnesscentra zijn populair, maar ook sporten in de buitenlucht groeit aan populariteit. Lokale zelforganisaties op wijkniveau, Urban Sports, 3x3 basketbal en Cross Fit-achtige activiteiten gaan groeien en zullen de deels de plaats innemen van traditionele verenigingssporten, zeker voor jongeren en volwassenen. Een nieuwe generatie groeit weliswaar blended op (on & off line), maar zoekt nieuwe vormen van fysieke ontmoeting. Sport zal hierin een belangrijk element blijven.

Wat is hiervoor nodig?

- **Voldoende ruimte voor sport: het maatschappelijk voorzieningenmodel**

Eén van de grootste opgave van Zaanstad is het realiseren van voldoende woonruimte. Deze opgave staat op gespannen voet met de beschikbare ruimte. Naast voldoende woonruimte wil Zaanstad namelijk ook op lange termijn een stad zijn waar mensen met plezier wonen, werken en leren. Dat vraagt naast méér en betere woningen, ook voldoende voorzieningen die ook een claim doen op de beschikbare ruimte. Bij het versterken van de stad is daarom inzicht nodig in de behoefte aan voorzieningen en de ruimte die dat vraagt, passend bij de gestelde woningbouw ambitie.

Met andere woorden: hoe borgen we de ruimte voor sport, waar het in deze pijler over gaat? Hiervoor is het maatschappelijk voorzieningenmodel ontwikkeld. Dit is een referentienorm, wat als kader fungeert voor de benodigde voorzieningen afgezet tegen het inwonersaantal. Niet alleen voor sport en bewegen, maar ook voor voorzieningen op het gebied van onderwijs, jeugd, zorg, basisvoorzieningen, kunst & cultuur, groen en spelen. Deze referentienorm is een instrument om ruimte te reserveren in gebiedsontwikkeling. Voor sport is dit onderverdeeld in aantal onderdelen, ter illustratie:

We hebben bijna 600.000 vierkante meter aan sportvelden (buitensport) liggen. Onze woningvoorraad is ruim 68.000 (bron: Zaanstad.nl). Dat betekent dat wij in onze gemeente 8,8m² sportveld per woning hebben en in de toekomst als norm hanteren om iedere inwoner voldoende ruimte te bieden om sport te kunnen beoefenen.

In de afgelopen beleidsperiode zijn er diverse sportparken omgevormd tot ruimte voor woningbouw. Op basis van de huidige situatie gebaseerd op het maatschappelijk voorzieningenmodel, constateren we dat de ruimte voor sport de geplande groei van de stad voldoende is. Dit betekent dat er geen locaties met een sportbestemming worden omgevormd tot woninglocatie. De voor sport gereserveerde ruimte vormt een waardevermeerdering voor de stad. De huidige capaciteit van de sportvoorzieningen wordt gemonitord en bewaakt op basis van de normen uit het maatschappelijk voorzieningenmodel en de bevolkingsprognose. Wanneer de capaciteit in het gedrang raakt, vormt het maatschappelijk voorzieningenmodel het kader om ruimte voor toekomstige sportlandschappen, en sportvoorzieningen te reserveren en te realiseren.

- Van oudsher faciliteert de gemeente de sport met onder andere de buitensportaccommodaties. Ruimte die is aangewezen met een sportbestemming. Hier worden de veldsporten in competitieverband beoefenend, bij de sportverenigingen die daar gevestigd zijn. In de huidige vorm worden de sportparken vanwege dit eenzijdig gebruik niet volledig benut, enkele goede voorbeelden daargelaten. Lege velden en ongebruikte faciliteiten zijn nu nog een gebruikelijk beeld. In een stad met een behoorlijke woningbouwopgave is dit een risico. De verleiding om deze ruimte op te offeren voor woningbouw, ligt voor de hand wanneer we de sportparken niet beter gaan benutten. De groei van de stad betekent letterlijk **minder ruimte, en leidt tot de noodzaak om dit intensiever en multifunctioneel** te gebruiken.
- Een betere benutting van buitensportaccommodaties is zodoende een van de grootste uitdagingen waar de Zaanse sport voor staat. Dit vereist een andere vorm van inrichting, onderhoud, beheer en exploitatie wat kan leiden tot een verhoging van de kosten. Anderzijds biedt een bredere exploitatie ook een nieuwe bron van inkomsten. De randvoorwaarden bij de benutting **zijn toegankelijkheid en integraliteit**.
- Daarbij kan de ruimte die de sportparken in beslag neemt, een meervoudige functie hebben, zoals het combineren met stedelijke en groene openbare ruimte zodat ze kunnen fungeren als groene long. Daarvoor moeten ze (anders) worden ingericht en daarop moet het beheer worden aangepast.
- We zien sportaccommodaties als plekken van **ontmoeten**, een veilige plek waar mensen samenkomen. Sportaccommodaties zijn laagdrempelig om te bezoeken en bieden de gelegenheid voor groepsgerichte sociale activiteiten van allerlei aard. Ook op de momenten dat er niet op de accommodatie gesport wordt. Dan wordt er niet alleen intensiever gebruik gemaakt van de beschikbare faciliteiten, het brengt op die manier ook mensen op een indirecte manier in contact met een omgeving die uitnodigt tot sport en bewegen. Met name in de wijken met een sociale en maatschappelijke achterstand kan via op deze wijze een bredere maatschappelijke betekenis aan sportaccommodaties worden gegeven.
- Net als in Nederland als geheel beoefenen de (volwassen) inwoners van Zaanstad vooral een duursport zoals wandelen, fietsen en hardlopen in de openbare ruimte of fitness in een fitnesscentrum of thuis. De sportvoorzieningen zijn echter hoofdzakelijk afgestemd op de deelname via verenigingen. Om met name tegemoet te komen aan de duursporters lijken er in Zaanstad mogelijkheden te bestaan om deze sporten meer te **faciliteren in de openbare ruimte en in de infrastructuur**.
- Wanneer we de openbare ruimte inrichten op een manier dat jong en oud zich veilig voelt om buiten te spelen en actief te zijn, stimuleren we een gezonde levensstijl. Het park wordt gebruikt om (on)georganiseerd te sporten, spelen en te bewegen. En omdat fietsen en wandelen logische transportmiddelen zijn voor Zaankanters om zich snel te verplaatsen, maken hier steeds meer inwoners gebruik van.

4.2 Pijler 2: Sportstimulering

PLEZIER beleven aan sport en bewegen is het credo voor iedere Zaanse inwoner. De Zaanse sporter haalt dit plezier niet alleen uit winnen of de beste zijn, maar ook uit factoren als ontwikkeling en groei.

De Zaanse sporter maakt deel uit van een positieve sportomgeving waarin elke sporter zich kan ontwikkelen en zichzelf kan zijn.

Wanneer dragen we bij aan de kwaliteit van de stad?

Wanneer alle Zaanse inwoners plezier kunnen beleven aan sport en bewegen. Belemmeringen zijn weggenomen en er een passend sport- en beweegaanbod is voor iedere inwoner dat een appel doet op het lerend vermogen van mensen. Sport brengt plezier en draagt bij aan de motivatie voor een gezonde levensstijl in het leven van alledag.

We baseren ons op de Zelfdeterminatietheorie van Deci & Ryan (2012) ¹ die stelt dat ieder mens, ongeacht zijn of haar leeftijd, zich wil ontwikkelen. De sport kan hierbij fungeren als sociale omgeving die dit proces ondersteunt en vergemakkelijkt, omdat zij tegemoet kan komen aan drie psychologische basisbehoeften: autonomie, competentie en verbondenheid. Autonomie is de beleving van de sporter om zijn/haar eigen gedrag zelf te mogen bepalen, vanuit eigen interesses en waarden. Competentie is dat de sporter ervaart dat hij/zij het beste uit zichzelf haalt en vertrouwen heeft in zijn/haar eigen capaciteit. Als derde is verbondenheid het gevoel van de sporter dat hij/zij verbonden is met anderen, ergens toe behoort, veilig is en een thuisbasis heeft.

Als kind wel naar de gymles, maar een grote hekel hebben aan de kast waar je van de leerkracht in een hurksprong over heen moest springen. Of dat touw klimmen. Maar er werd geëist dat je op zijn minst tot de helft van het touw moet komen, omdat je anders een onvoldoende krijgt.

Met zichtbare tegenzin deed je dit. Geen sprake van zelfbepaalde motivatie maar een minder prettige ervaring met sport aan het begin van je leven.

Onderzoek wijst uit dat wanneer een kind hier meer autonomie in ervaart, zo'n oefening juist kan bijdragen aan een positieve invloed op gevoelens, gedachten en gedrag. Deze positieve gevoelens, gedachten en gedrag zorgen weer voor een positief effect op psychologisch welzijn, vitaliteit en intenties van gedrag. Ook zorgt meer zelfbepaalde motivatie voor een verhoogd niveau van zelfvertrouwen, concentratie, inspanning en een voorkeur voor uitdagende taken (Ntoumanis & Standage, 2009).

Waar spelen we op in?

De meeste inwoners doen voldoende aan sport en bewegen, ieder op zijn eigen manier en niveau. De Zaanse sportdeelname is 66%. Mensen willen zelf bepalen wanneer, waar en met wie zij sporten. Dit hangt samen met de individualisering en flexibilisering, ontwikkelingen die in de toekomst aanhouden. Technologische ontwikkelingen, zoals virtuele coaches en apps, geven de autonome sporter feedback over de prestaties en conditie. Het aantal mensen dat individueel of in zelfgeorganiseerde groepen sport of beweegt, zal dan ook verder toenemen. Maar we zitten ook heel veel. Uit landelijk onderzoek blijkt dat 25% van de Nederlanders meer dan 8,5 uur per dag op een stoel of bank zit. Deze cijfers impliceren dus dat een deel van de mensen die voldoet aan de beweegnorm, toch langdurig zitgedrag vertoont. Vanuit de wetenschap komt steeds meer inzicht dat langdurig zitten schadelijk is voor de gezondheid, ondanks dat men voldoet aan de beweegnorm. Er is echter nog geen richtlijn voor die stelt hoe lang en hoe intensief het zitten onderbroken moet worden met lichamelijke activiteit om de effecten van langdurig stil zitten 'op te heffen'. Maar in ieder geval lijkt het raadzaam om zitperiodes regelmatig af te wisselen met bewegen, via bijvoorbeeld een lunchwandeling, de trap op en af gaan en staand televisie kijken of vergaderen.

Naast dit zitgedrag, zijn er ook inwoners die ook niet sporten, 24% van de Zaanse inwoners. Een zorgwekkend aantal, voor wie het dus niet vanzelfsprekend is om te sporten. Deze groep Zaanse inwoners ervaren **belemmeringen** om te gaan sporten, en die zijn van allerlei aard.

- Tijdgebrek wordt in Zaanstad als voornaamste reden genoemd. Naast de inwoners met jonge gezinnen zien we dit ook terug bij jongeren vanaf 14 jaar : zij sporten bewegen steeds minder. Jongeren zijn druk met hun opleiding, bijbaan om hun (telefoon)kosten te betalen en sporten valt als eerste af. Vooral meisjes haken af. Dit is een zorgelijke ontwikkeling vanuit het idee van een gezonde geest in een gezond (zich ontwikkelend) lichaam. Nu al ervaren veel jongeren stress en burn-out klachten. Uitdaging is een aanbod met hen te creëren dat hen voldoende aanspreekt en past bij hun dagelijkse leefpatroon. Het blijkt namelijk dat de gezelligheid die sport kan bieden, ook niet-sportende jongeren namelijk wel belangrijk vinden!

¹ Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: Classic definitions and new directions. Contemporary educational psychology, 25(1), 54-67. Kemper H.C.G., Stasse-Wolthuis M., Bosman W. (2004) The prevention and treatment of overweight and obesity Summary of the advisory report by the Health Council of the Netherlands. The Netherlands Journal of Medicine. 62; 10-17

- Naast tijdgebrek worden in Zaanstad fysieke en psychische belemmeringen relatief vaak genoemd als reden om niet te sporten. Dat zijn bijvoorbeeld ouderen met een beperkte mobiliteit en netwerk. Deze groep is veelal lager opgeleid. Zij hechten naar verhouding veel waarde aan een advies van een arts of fysiotherapeut. De toenemende aandacht voor een gezonde leefstijl in plaats van medicijngebruik biedt daarom een interessante ontwikkeling waar de sport bij kan aanhaken. Dit vraagt wel om deskundige begeleiding, verbinding tussen de zorg en sport en een passend aanbod.

Dit zegt Bob de Dood (Voorzitter bestuur at Stichting Eerstelijns Zorg Zaanstreek Waterland):

“Zoek de verbinding tussen zorg en sport actief op. Huisartsen moeten sportaanbieders goed weten te vinden en sportaanbieders moeten een laagdrempelig aanbod hebben voor doelgroepen. Een mooi voorbeeld is wandelgroepen voor ouderen. De match tussen zorg en sportaanbod heeft potentie, maar daar is wel een verbindende schakel voor nodig anders blijft een ieder in zijn eigen bubbel zitten.

- Volgens het CBS (2019) hebben mensen uit lagere inkomensgroepen een lagere wekelijkse sportdeelname dan mensen die een hoger inkomen hebben. Dit zien we ook terug in Zaanstad: de deelname aan verenigingssporten is veel lager in wijken met een lagere sociaal economische status. Iedere inwoner heeft echter baat bij de positieve waarde die sport kan brengen, en daarom is het van belang dat iedere inwoner hier toegang tot heeft. Anders zorgt de waarde van sport niet voor verbinding, maar juist voor een versterking van de tweedeling in de samenleving en kansenongelijkheid. Voor de jeugd zijn er diverse regelingen om de financiële belemmering om te gaan sporten weg te nemen. Naast inzet om deze regelingen continue onder de aandacht van de doelgroep te blijven brengen, blijkt dat er soms meer nodig is om het sporten voor kinderen te stimuleren. Dit komt o.a. doordat de ouders van deze kinderen zelf ook niet aan sport doen en vaker lager opgeleid zijn. Deze kinderen missen daarmee het sportieve voorbeeld en hebben een grotere kans op het missen van de competenties, motivatie, kennis en vertrouwen om een leven lang te bewegen.

Er ligt een grote uitdaging voor om hier adequaat op in te spelen.

Dit zegt een deelnemer aan de Zaanse cliëntparticipatie:

“Ik sport bewust twee keer in de week, bij een sportschool. Zelf heb ik nog 28 % long-inhoud. Moet zeggen sinds ik dit doe heb ik geen kuur meer gehad om mijn luchtwegen schoon te krijgen. Ik doe dit nu bijna drie jaar. Heb zo'n dik 30 jaar copd. Ook ben ik gaan sporten op aanraden van mijn longarts, dit heeft hij goed gezien. Voel me prima zo tot op dit ogenblik. Het wordt wel steeds moeilijker om dit financieel te kunnen opbrengen. Ik ben 73 jaar, en alles word weer veel duurder maar zou zo graag willen blijven sporten!

Wat is hiervoor nodig?

Een leven lang sporten begint bij de kinderen. Naast het wegnemen van belemmeringen speelt de sport in op **motieven** om te sporten en te bewegen. Samen met het (beweeg)onderwijs en sportaanbieders zetten we in op het **creëren van intrinsieke motivatie bij kinderen**. Want wanneer een kind intrinsiek gemotiveerd is, doet hij/zij deze activiteit voor de voldoening en bevrediging die de sport met zich mee brengt. Kinderen ervaren dan de positieve waarde van sport en dit vormt de basis van hun motivatie om te sporten. Deze intrinsieke motivatie ontstaat in omgeving waarin voldaan wordt aan de drie eerdergenoemde psychologische basisbehoeften van autonomie, competentie en motivatie.

Voor iedereen in Zaanstad voor wie het niet vanzelfsprekend is om te kunnen sporten en bewegen verzorgt het Sportbedrijf Zaanstad een vraaggericht stimuleringsaanbod gericht op structureel en zelfstandig sporten en recreatief bewegen. Het aanbod komt tot stand in samenspraak met samen andere (maatschappelijke) aanbieders en verenigingen en is afgestemd op de opgaven die op wijk en buurtniveau spelen. Zo heeft een vergrijsde wijk een ander aanbod dan

een aandachtswijk. Het streven is dat iedere Zaankanter in de gelegenheid is om te voldoen aan de beweegnorm, een sport beoefent en dit gedrag leidt tot een “mentaal en fysieke gezonde” inwoner.

We trekken dus op met scholen, lokale maatschappelijke partners, verenigingen en aanbieders om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken door het wegnemen van belemmeringen en de deelnemers langdurig te motiveren. Samenwerking is hierin de sleutel tot succes en het Sportbedrijf heeft hier een verbindende rol in.

Uitdagingen	Doel
De sportdeelname kinderen van 14 jaar de sportdeelname neemt in sterke mate af.	Versterken van sportaanbod dat aansluit bij de behoefte en motieven van kinderen vanaf 14 jaar
Versterken samenwerking tussen sportaanbieders en het (beweeg)onderwijs	Kinderen veelzijdig en met plezier in beweging waarbij zij hun motorische vaardigheden optimaal ontwikkelen waarbij het aanpassingsvermogen centraal staat. Dit is goed voor een gezonder leven met minder blessures, minder uitval en meer plezier voor elke beweger of sporter. Jong en oud, amateur of elite en bewegers met of zonder een beperking.
De vraag naar verschillende vormen van sport verandert	Innovatie in sportstimulering zodat we blijven aansluiten op de veranderende sportvraag van doelgroepen: het integreren van nieuwe sport- en spelvormen met gebruik van moderne communicatiemiddelen.
Sportstimuleringsprogramma's verbinden bij de opgaven in de wijk	Het versterken van wijkgerichte sportstimuleringsprogramma's voor sport en bewegen
Sportstimuleringsprogramma's verbinden aan sportaanbieders en verenigingsport	Het optimaal benutten van de sportinfrastructuur en het sportnetwerk
Er is een te kort aan vrijwilligers om een sportevenement te ondersteunen. Daarbij worden procedures als vergunningen complexer en duur.	Grote en kleine sportevenementen brengen sportbeleving naar Zaanstad. Daar trekken we op met sportverenigingen, scholen, lokale maatschappelijke partijen en aanbieders om sport en bewegen voor iedereen toegankelijk te maken
Voor kinderen kent Zaanstad meerdere inkomensondersteunende regelingen voor om te kunnen sporten (meedoen Zaanstad, Jeugdfonds Sport en Cultuur, stichting Leergeld) maar <u>niet</u> voor volwassenen.	Het wegnemen van de financiële belemmering voor volwassenen om te kunnen sporten bij een sportvereniging/aanbieder.
Gemeenten hebben met de decentralisaties in het sociaal domein grote verantwoordelijkheid gekregen voor de lokale aanpak rondom (jeugd)zorg waarbij de nadruk ligt op meer regie van burgers. Om hier invulling aan te geven werkt de gemeente sinds een aantal jaar samen met partners in het sociaal domein aan een integrale ketenaanpak. Binnen het sociaal domein zijn dit de ketens Zorg en Veiligheid, Jeugd, Participatie en Ouderen & Zorg. Binnen een keten wordt samengewerkt aan het goed op elkaar aansluiten van de verschillende handelingen en interventies. Sport is hier nog niet in opgenomen.	Inpassing van de sport in deze vier ketens, zowel qua rol als positionering binnen deze ketens. Sportstimulering biedt vindplaats voor aanbieders in sociaal domein, biedt plek voor signalering en toeleiding en preventief en curatieve evenementen.

4.3 Pijler 3: Sportbranche

Je kunt als stad nog zoveel prachtige sportruimte en –accommodaties hebben, als er geen activiteiten worden georganiseerd of de accommodaties zijn niet toegankelijk dan schiet niemand daar iets mee op. Sportverenigingen met al hun vrijwilligers, sportondernemers en andere aanbieders van sport zijn daarom een essentieel onderdeel van de Zaanse sportinfrastructuur. Zij bieden Zaankanters hier en in de regio op allerlei manieren sportief plezier, zijn maatschappelijk actief in onze buurten en wijken en onmisbaar in het herkennen en opleiden van onze talenten.

Wanneer dragen we bij aan de kwaliteit van de stad?

De (traditionele) sportverenigingen zijn van oudsher belangrijke partners van de gemeente in de ambitie om zoveel mogelijk inwoners structureel en zelfstandig te laten sporten en bewegen. Een vitale vereniging heeft haar eigen organisatie op orde, zorgt voor regulier sportaanbod en vervult daarnaast een bredere maatschappelijke functie. De sportvereniging dient een positieve leeromgeving te zijn gericht op plezier, veiligheid en eerlijkheid.

Sportverenigingen en andere sportaanbieders bieden tevens plek en gelegenheid waar men elkaar kan ontmoeten en heeft een sociale functie. Er zijn vele inwoners samen actief, zowel op het sportieve vlak als op het organiserende vlak. Niet de verschillen tussen mensen staan hierbij centraal, maar de verbindende kracht tussen mensen staat voorop. Sport als smeermiddel in de samenleving! Verder spannen de sportaanbieders zich, samen met vele andere partners in de gemeente, in om voor alle burgers de keuze voor een gezonde leefstijl goed mogelijk te maken. Jonge kinderen komen al vroeg in aanraking met sport en bewegen en een gezonde leefstijl (JOGG) en zijn actief bij een sportvereniging.

Waar spelen we op in?

- Naast de positieve waarde van sport, is er meer dan ooit ook een negatieve keerzijde: geweld, racisme, doping, seksuele intimidatie, matchfixing en ondermijning. De acceptatie van seksuele diversiteit in de sport vraagt om aandacht, maar ook negatief onsportief groepsgegedrag. Genieten van het spel en een goede sfeer in de kleedkamer: veilig en met plezier sporten is belangrijk. Nu de maatschappelijke rol van sport groeit, is het realiseren van een **positief sportklimaat** samen met de sportaanbieders van groot belang.
- Verenigingen die onder druk staan, worden ondersteund in de verdere ontwikkeling tot vitale en maatschappelijk actieve aanbieders van sporten, waarbij samenwerking centraal staat en optimaal gebruik wordt gemaakt van kennis, uitvoeringskracht en middelen. Verenigingsoverstijgend, sport-tak-overstijgend maar ook met andere maatschappelijke partners.
- Als gemeente zetten we in om de ruimte voor sport benut kan worden door de georganiseerde sport maar ook ongeorganiseerde sportaanbieders.
- In de publieke ruimte die uitnodigt tot sport en bewegen, zijn naast de verenigingen ook vele andere sportaanbieders actief waaronder het Sportbedrijf. Naast commerciële sportondernemers en innovatieve starters, verzorgen ook welzijn-, zorg- en wijkorganisaties sport- en beweegactiviteiten. Deze sportaanbieders vergroten hun maatschappelijke functies. Er worden **nieuwe verbindingen met andere organisaties in de wijk** gelegd waarmee de sportaanbieder zijn activiteiten verbreedt op verschillende gebieden.
- Met het toenemen van de leeftijd vermindert de deelname aan georganiseerde sport. Jongeren stoppen met sporten bij een vereniging of blijven wel sporten maar buiten verenigingsverband, in de sportschool, in het park of op het speelveldje om de hoek. Er liggen kansen in **de verbinding tussen commercieel aanbod en verenigingen**. En in de ondernemersgeest die verenigingen kunnen leren van commerciële aanbieders. Bij deze groep heerst vooral de gedachte: we moeten meegaan met wat mensen willen. Commerciële aanbieders begrijpen dat mensen blijven bewegen als ze het leuk vinden. En het elkaar ontmoeten draagt daaraan bij. Dat inzicht is cruciaal.
- De sportaanbieder betreft wijkbewoners als lid en/of vrijwilliger actief bij de organisatie van het activiteitenaanbod.

- Er ontstaan nieuwe digitale sportplatformen die inspelen op de veranderende sportbehoefte en wensen van (potentiele) inwoners. Zaanstad als groeiende stad met een aantrekkelijk vestigingsklimaat wil graag optimaal gebruik maken van deze innovatieve

Quote ter illustratie sportondernemer Trifit:

“Ik zie veel kansen. Waarom slaan we de handen lokaal niet meer ineen? Denk aan een samenwerking tussen de voetbalclub en de fitnessschool. Het is zonde om te denken in termen van bedreigingen. Laten we kijken naar alle kansen en daarbij de vraag stellen: wat wil de sporter?”

4.4 Pijler 4: Topsport

Er wordt veel gesport in Zaanstad en er wordt ook veel gewonnen in Zaanstad. Hoewel plezier beleven aan sport in Zaanstad van grootste waarde is, is presteren onlosmakelijk verbonden met sport. Onder de (jonge) bevolking van Zaanstad zijn veel sporttalenten met een NOC*NSF status. Voor hen creëren we in samenwerking met partners een omgeving waarin zij zich verder kunnen ontwikkelen tot volwaardige topsporters.

Zaanstad gelooft in de meerwaarde en de kracht van topsport voor zowel de Zaankanters als voor de hele gemeente. De relatie tussen top- en breedtesport is een wederkerige: de top inspireert de basis, de basis voedt de top. Aansprekende sportprestaties maken Zaankanters trots en inspireren tot actief sporten. Er zijn in Zaanstad 5 sporten waarop op nationaal en internationaal niveau wordt gepresteerd. Deze vijf takken van sport zijn Karate, Waterpolo, Volleybal, Atletiek en Korfbal en staan centraal in de Zaanse topsport. Daarbij is het trainingscomplex van betaald voetbalorganisatie AZ hier gevestigd en kent Zaanstad een wielervereniging met renners die rijden op mondiaal niveau.

Wanneer dragen we bij aan de kwaliteit van de stad?

Zaanse topsport, topsporters en topsportverenigingen dragen onmiskenbaar bij aan het Zaanse imago aan een sportief en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Om het topsportklimaat in Zaanstad te versterken werken de gemeente samen met Stichting Topsportfonds Zaanstreek en Stichting Sportbedrijf Zaanstad. Topsportevenementen en de daarbij behorende beelden met een Zaanse tintje worden landelijk zichtbaar en hebben naast sportieve ook een economische betekenis. Zaanstad benut topsport niet alleen om sport en bewegen te stimuleren, maar ook om Zaanstad op een positieve manier te presenteren. Zowel aan mensen en bedrijven die zich hier willen vestigen, maar ook aan toeristen. Topsport draagt op die manier bij aan een trots Zaanstad. Dit geldt uiteraard voor de Dam tot Damloop, maar ook andere topsportevenementen hebben deze potentie.

Waar spelen we op in?

Er is toenemende aandacht voor de Zaanse topsport. Er worden topsportevenementen georganiseerd, er wordt geïnvesteerd in de (top)sportinfrastructuur in Zaanstad, en talenten worden ondersteund. Dit alles levert een bescheiden bijdrage voor Zaanse talenten om bovengemiddelde prestaties te behalen. De meeste inzet komt uiteraard van de sporter zelf. In het creëren van een gunstig topsportklimaat in Zaanstad in Zaanstad een aantal relevante ontwikkelingen gaande: De zorgen over de verenigingsinfrastructuur die onder druk staat terwijl zij de basis vormt van onze topsportprestaties. En ook het feit dat kinderen steeds minder vaardig in bewegen zijn. Dat is van invloed op het plezier in sport en bewegen en uiteindelijk op hun deelname aan sport. En hierdoor staat de optimale instroom van talenten onder druk. Maar ook de paralympische topsport verdient een aandacht en zichtbaarheid.

Om de topsport in de Zaanstreek een platform te bieden, is de afgelopen jaren geïnvesteerd in accommodaties die naast een algemene functie, tevens voldoen aan de normen vereist aan topsport. Topsportcentrum De Koog, de atletiekfaciliteiten bij de Omzoom, het trainingscomplex AZ op Kalverhoek en de op handen zijnde realisatie van zwembad De Slag zijn hier voorbeelden van. Deze topsportinfrastructuur bieden goede trainingsmogelijkheden, inmiddels zijn er een aantal regionale trainingscentra (RTC) in gevestigd. De faciliteiten hebben tevens een aanzuigende werking op de breedtesport. Dat is positief, maar vereist tevens een reële verdeling van de beschikbare capaciteit tussen de topsport en de breedtesport.

Wat is hiervoor nodig?

- **Een breed gedragen evenementenstrategie**

Bij het organiseren van topsportevenementen kan onderdeel uitmaken van een brede Zaanse evenementenstrategie. De Zaanse toppers hebben naast de faciliteiten ook een uitdaging en een podium nodig om te kunnen excelleren en ervaring op te doen. Zaanstad zet zich nationaal en internationaal in om aansprekende topsportevenementen naar Zaanstad te halen en omkleedt deze evenementen met stadsbrede activiteiten en side-events ter stimulering van sport en bewegen, toegankelijk voor sporters met en zonder beperking. Om aan te sluiten bij trends en ontwikkelingen in de sport bieden we ruimte voor ontwikkeling van eigentijdse en unieke bij Zaanstad passende sportevenementconcepten rondom onze landmarks zoals de Zaan en karakteristieke Zaanse gebouwen/bouwstijl.

Evenementen moeten een maatschappelijke impact hebben:

- Een extra impuls voor topsporters en hun verenigingen in Zaanstad;
- Zoveel mogelijk Zaanse toppers voldoende aanzetten tot bewegen en sporten
- Bewoners en organisaties enthousiasmeren en betrekken bij Topsportevenementen,
- Een positieve bijdrage aan de exposure van Zaanstad als sportieve, actieve en gezonde stad.

Menno Vloon Nederlands beste polsstokhoogspringer en inwoner van Zaanstad:

“Zelf kunnen presteren op een topsportevenement in mijn eigen gemeente is een mooie manier om mijn sport bij de mensen bekend te maken. Mijn sport is toch redelijk onbekend en zo kan ik laten zien hoe leuk het is en mensen aanzetten om het zelf te gaan proberen.”

- **Ondersteuning**

Om Zaanse sporttalenten ook individueel te kunnen ondersteunen, werken we samen met Stichting Topsport Zaanstreek en ondersteunen we het talentenfonds waar zij mee werken. Zaanse topsporters en sporttalenten kunnen via dat fonds subsidie krijgen voor bijvoorbeeld een trainingsstage, een belangrijk sporttoernooi en medische begeleiding. Het gaat om incidentele extra uitgaven die de sporter niet zelf of uit andere bronnen gefinancierd krijgt. Tevens heeft de stichting een netwerk waarbij de benodigde kennis en expertise kan worden gevonden om een talent verder te ontwikkelen.

- **Meer aandacht en waardering voor de Zaanse topsport**

De gemeente zet sporters die een bijzondere sportprestatie hebben geleverd in het zonnetje door middel van een sportpenning. Maar topsport inspireert en dat kunnen we als Zaanstad nog veel meer visueel uitdragen. Door middel van een jaarlijks sportgala waarbij de sporttalenten door de stad zelf worden verkozen. En door de inzet van ambassadeurs die een voorbeeldfunctie hebben voor anderen.

5 Aan de slag

Deze beleidsvisie geeft in hoofdlijnen het pad aan richting 2040. Vanuit de vier pijlers gaan gemeente en partijen de komende jaren aan de slag. De speerpunten die in deze pijlers benoemd zijn, vormen de generieke input om te komen tot uitvoeringsagenda's in de komende jaren. De visie omvat een breed scala aan onderwerpen een kent een ambitieuze veranderopgave die niet van de een op andere dag verwezenlijkt kan worden. Het realiseren van de visie vraagt om een zorgvuldig afgewogen route, waarbij telkens geput kan worden uit de speerpunten vanuit de vier pijlers. In dit hoofdstuk wordt het proces geschetst hoe we komen tot concrete actie om de toekomstvisie werkelijkheid te laten worden.

5.1 Van visie naar uitvoeringsprogramma

Als uitgangspunt hanteren we voor de duur van een uitvoeringsagenda een raadsperiode, vier jaar. Momenteel is de raadsperiode halverwege en zal er gestart worden met een uitvoeringsprogramma voor de komende twee jaar, tot en met 2022.

De werkwijze van de uitvoeringsprogramma's is cyclisch van aard:

PLAN:	Kijk naar welke ambities uit de visie prioriteit hebben en ontwikkel plannen hoe je hier mee aan de slag gaat, stel hierbij concrete doelstellingen vast.
DO:	Voer de plannen uit
CHECK:	Meet het resultaat en toets deze aan de vastgestelde doelstellingen.
ACT:	Bijstellen aan de hand van de gevonden resultaten bij CHECK.

Na verloop van een uitvoeringsprogramma wordt gekeken welke overige speerpunten opgepakt kunnen worden en begint de plan fase opnieuw.

5.1.1 Het eerste uitvoeringsprogramma

De eerste uitvoeringsagenda zal na vaststelling van de visie worden opgesteld. De eerste onderwerpen die worden opgepakt, vormen het fundament voor de uitvoering van de jaren daarna en hebben een directe verbinding met de speerpunten uit de vier pijlers. Die beschouwen we als belangrijkste focus van de inzet van de gemeente. De keuze van deze prioritering in de uitvoering op de vier pijlers vindt plaats op basis van het landelijk sportbeleid, het huidige coalitieakkoord en de actualiteit in Zaanstad. Het uitvoeringsprogramma zal worden vastgesteld door het college van B&W en ter kennisgeving worden aangeboden aan de gemeenteraad.

5.1.2 Lokaal sportakkoord

Gelijktijdig loopt in ook een traject om een lokaal sportakkoord te realiseren. Een lokaal sportakkoord is volgens het ministerie van VWS 'een set aan afspraken tussen gemeenten, sportaanbieders en maatschappelijke partners, en eventueel bedrijven en fondsen met als hoofddoel om zoveel mogelijk mensen met plezier te laten sporten en bewegen.

Het traject is eind 2019 gestart onder begeleiding van een onafhankelijke procesadviseur. Het lokale akkoord focust op het breder verankeren en duurzaam versterken van sport en bewegen als doel en middel in de samenleving. Een belangrijk uitgangspunt is dat bij het vormgeven van de samenwerking 'sporttak overstijgend' wordt gedacht. Het lokale sportakkoord is niet alleen van de gemeente, maar van lokale partners samen en wordt niet vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin verschilt het akkoord met de gemeentelijke visie op sport, wat uitdrukkelijk een document van de raad is. Wanneer de formateur uiterlijk eind maart 2020 een lokaal akkoord heeft afgesloten, stelt het Rijk tevens een uitvoeringsbudget beschikbaar, om aan de ambities uit het akkoord te gaan werken. De hoogte van het uitvoeringsbudget is gekoppeld aan het inwonertal van de gemeente en bedraagt voor Zaanstad € 80.000,- per jaar. Voor de duur van 2 jaar.

De sportformateur zet in op een samenwerkingsproces waarbij sport als middel wordt beschouwd, in overeenstemming met de prioriteiten op de verschillende pijler vanuit de visie. Het is zodoende een mooi (extra) instrument aanvullend op het gemeentelijke uitvoeringsprogramma.

5.2 Rolverdeling Zaanse sport

Het verwezenlijken van de visie kan de gemeente niet alleen. In de Zaanse sportomgeving hebben veel spelers een rol en is samenwerking en synergie tussen deze partners van cruciaal belang.

- **Gemeente:** een faciliterende rol als het gaat om het accommoderen van de sport, wat van invloed is op de ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. En daarbij een stimulerende en verbindende rol als het gaat om de sportdeelname en de maatschappelijke impact hiervan. Door de veranderende manier van sporten (minder via verenigingen, meer individueel), wordt de betekenis van andere aanbieders dan verenigingen en het Sportbedrijf groter. Dit beïnvloedt het relatiemanagement vanuit de gemeente, dat van oudsher vooral op verenigingen is gericht. De gemeente ziet haar rol in deze veranderende sportomgeving allereerst als makelaar, netwerkbouwer en verbinder, om te zorgen dat partijen elkaar kennen en samen optrekken waar dit nuttig en nodig is. Daarnaast signaleert de gemeente kansen en knelpunten in het samenbrengen van ruimteclaims voor maatschappelijke voorzieningen, het benutten van kansen om sportinfrastructuur multifunctioneel en daarmee effectief te benutten en zorg te dragen voor een goed voorzieningenniveau verspreid over de groeiende stad.
- **Sportbedrijf:** in haar rol als uitvoerende partner van het gemeentelijk sportbeleid is zij nu verantwoordelijk voor beheer en exploitatie van de binnensportaccommodaties en de zwembaden. Daarbij heeft zij de rol van sportstimuleerder, verenigingsondersteuner en is ze de verbindende schakel tussen de sport en maatschappelijke partners en het onderwijs.
- **Verenigingen:** de gemeente is eigenaar van de buitensportparken maar de buitensportverenigingen en onderhoudsstichtingen zijn in de huidige situatie verantwoordelijk voor het dagelijks beheer en onderhoud van de buitensportaccommodaties. Hierdoor zijn deze niet openbaar toegankelijk, en is er geen sturing op meervoudig gebruik van de parken. Daarbij staat de kwaliteit van het onderhoud onder druk onder andere vanwege de toename in complexiteit en afname van vrijwilligers
- **Andere (commerciële) aanbieders:** in de afgelopen 10 jaar is het aantal sportorganisaties in Zaanstad toegenomen van 51 sport (gerelateerde) organisaties naar 123, waarvan 18 sportscholen. Daarbij zijn er 16 organisaties die sportevenementen organiseren is naar 16. Deze organisaties hebben nu geen enkele rol in het sportbeleid, en is markt gestuurd. Om de missie realiteit te maken en de sportinfrastructuur beter te benutten, zijn zij wel een samenwerkingspartner, waarbij het winstoogmerk geen doorslaggevende rol mag spelen.
- **Sportbonden:** een rol als -vertegenwoordiger van de leden van diverse sporttaken, maar sportbonden spelen ook een bepalende rol als het gaat om infrastructurele eisen en wedstrijdprogramma's en zodoende hebben zij direct invloed op het lokale beleid en daarbij behorende investeringen.

5.3 Organisatorische en financiële randvoorwaarden

Zaanstad heeft in vergelijking met andere steden een beperkt budget voor sport, dat vooral in 'stenen' is gegoten (Bron Mulier rapport). Toch ligt er met deze visie een ambitieus plan voor, omdat de bijdrage van sport aan de grote opgaven in de stad groot is. Om de visie uitvoerbaar en de ambities realistisch te maken, gaat de financiële onderbouwing van de visie uit van de volgende 'spelregels':

- De budgetten voor sport(infrastructuur) blijven in de pas lopen met de stedelijke groei, om het voorzieningenniveau te borgen. Het maatschappelijke voorzieningenmodel biedt de basis voor het bepalen van deze ruimteclaim. De benodigde financiële ruimte wordt bij de voorjaarsnota ingebracht.
- Sport en sportaccommodaties worden benut voor maatschappelijke opgaven, omdat sport een helende of preventieve werking kan hebben voor bijvoorbeeld kansenongelijkheid, gezondheid en arbeidsparticipatie. De baten van de inzet van sport landen derhalve op andere domeinen dan in het sportdomein, waar wel de investeringen liggen. Uitgangspunt is dat gebruik van sportinfrastructuur vergoed wordt vanuit het domein dat sport inzet als middel, bijvoorbeeld: het gebruik van een gymzalen voor bewegen voor ouderen wordt vergoed uit het programma ouder worden of de deelnemers zelf.

- De gemeente zet haar middelen met prioriteit in voor activiteiten voor doelgroepen die vanwege hun financiële positie belemmerd worden om aan sport mee te doen.

6 Bijlagen

6.1 Bijlage 1 Deelnemers stuur-, visie- en projectgroep “Visie Sport & Bewegen”

Stuurgroep (1) - proces

De stuurgroep, onder leiding van de portefeuillehouder sport, neemt de beslissing over het ambitieniveau en de doelstellingen. De stuurgroep wordt gevoed vanuit de projectgroep.

- Gerard Slegers, wethouder Sport/OR
- Paulijn de Bruijne, opdrachtgever Maatschappelijke ontwikkeling
- Agnes Bremer, opdrachtgever Sport
- Ivonne van Tuijl, directeur Sportbedrijf Zaanstad
- Misja Pool, kennisspecialist Sport

Visiegroep (2) – inhoudelijk toetsen: ophalen Visiegroep voorleggen Stuurgroep

Om voldoende betrokkenheid te borgen en daarnaast mensen zoveel mogelijk in te kunnen zetten op hun kennis, kunde en interesse wordt er een visiegroep ingericht. De samenstelling van de visiegroep betreft vertegenwoordigers vanuit de sport. De visiegroep levert naast inhoudelijke input op verschillende thema's ook een oordeel over de conceptvoorstellen dat als bijlage bij de besluitvorming wordt voorgelegd.

- Mirjam Preusterink, Sportbedrijf Zaanstad
- Joey Naus, Sportbedrijf Zaanstad
- Kees Waqué, voorzitter STG Zaanstreek
- Bart Heuvingh, AZ Topsportbegeleider Jeugdopleiding
- Corrie Noom, Korfbalvereniging KZ
- Wim van der Poel, TC Atletiekvereniging Zaanland
- Miriam Ruigrok, conrector Michaël College
- Tom Grootjen, jeugdtrainer Fortuna
- Bob de Dood, Koepel Zaanse huisartsen
- Karel Snel, voorzitter WBO Zaanstad
- Ide van Veen, docent LO Agora/WBO PO
- Ton Raaijmakers, docent LO Zuiderzee College/WBO VMBO
- Marijn de Bruin, docent LO Michaël College/WBO VO
- Diana Polhuis, Zwemvereniging De Ham
- Frank Beets, Zwemvereniging De Ham

Projectgroep (3)

De projectgroep heeft de dagelijkse leiding over het project en is verantwoordelijk voor de voorbereidende en uitvoerende taken, het goed lopen van het proces, het samenstellen en de (eind)redactie van de sportvisie, het betrekken van de visiegroep en advisering richting de stuurgroep. De projectgroep verwerkt de inhoudelijke input van de visiegroep in een concept visiedocument. De projectgroep wordt gevormd door vaste leden en ad hoc leden al naar gelang de inhoud of het stadium van het proces hier naar vraagt.

- Misja Pool, kennisexpert Sport
- Cindy Groot, projectleider Sport
- Liesbeth van Meurs, communicatieadviseur
- Doby van den Eijkhof, relatiemanager Sport

6.2 Bijlage 2 Estafettegesprekken belemmeringen en kansen

Zie apart powerpoint document in het RaadsInformatieSysteem.

6.3 Bijlage 3 KISS rapportage Zaanstad

Zie apart rapport in het RaadsInformatiesysteem.

6.4 Bijlage 4 rapport Mulier Instituut sportdeelname Zaanstad

Zie apart rapport in het RaadsInformatiesysteem.

6.5 Bijlage 5 Belemmeringen om te sporten

Sporten heeft veel positieve waarden, maar het is niet voor iedereen vanzelfsprekend om te kunnen sporten. Er zijn allerlei belemmeringen die er voor zorgen dat je niet of minder sport dan je zou willen. De grootste belemmeringen in Zaanstad hebben we in kaart gebracht. We hebben hiervoor nadere toelichting gevraagd aan de cliëntparticipatie groepen over de uitkomsten van het Mulier onderzoek naar belemmeringen om te sporten.

Het valt op dat in Zaanstad meer mensen “lichamelijke belemmeringen” als reden opgeven, dan landelijk het geval is.

Belemmeringen	Wat ik nodig heb?
Door een mislukte kunstheupoperatie loop ik met 2 krukken. Mijn enige sport is de fysiotherapeut/revalidatie.	Goed en makkelijk bereikbare sportschool die geschikt zijn voor mindervaliden en betaalbaar.
Door een aangeboren hartafwijking en een lichte herseninfarct is sporten voor mij uitgesloten. Ik ben beperkt in mijn mobiliteit.	Ik probeer, afhankelijk van de energie die ik heb op mijn eigen tempo iedere dag een kort wandelingetje te maken.
Ik heb gewrichtsproblemen en weet dat bewegen van zeer groot belang is. Ik doe dit minimaal een half uur per dag maar ik beweeg gecontroleerd, dus Yoga, medisch zwemmen en vooral heel veel fietsen op mijn elektrische fiets.	
Gelukkig heb ik via een intensieve begeleiding bij Heliomare geleerd om naar mijn lichaam te “luisteren” en dus zodanig te onderhouden. De benodigde begeleiding is niet bij een sportschool aanwezig.	Gelukkig ben ik zelfredzaam.
Door mijn lichamelijke beperking kan ik alleen zwemmen en dat is duur. Ik heb een aow uitkering.	Korting voor 67+ in gemeente zwembaden.
Ik wandel veel.	De wandelmogelijkheden in de Zaanstreek nemen steeds verder af... Wanneer wordt het bruggetje in de Kalverpolder eens gefixt en gaat het Laarzen/Schanszichtpad eindelijk weer open?
De sportclub en/of sportschool kosten veel geld.	Meer en betere wandelpaden en routes in de Zaanstreek waar je niet gehinderd wordt door snelverkeer.
Wij hebben op dit moment in de buurthuis zuidhoek activiteiten, oa bewegen (yoga en binnenkort linedans voor allochtone vrouwen) Dit gaat goed en opkomst groeit. (de meeste vrouwen in de groep sporten en bewegen weinig. Leeftijd van de vrouwen 30- 68 jaar. Wekelijks aantal deelnemers 10-20 vrouwen.	Reden is vaak, onbekend zijn met voorzieningen, drempel is te hoog, geen financiën, gezondheid en isolement.

6.6 Bijlage 6 jongeren

Wordt nog toegevoegd

gemeente Zaanstad

Stadhuisplein 100, 1506 MZ Zaandam
Postbus 2000, 1500 GA Zaandam

T 14 075
www.zaanstad.nl